

Boost voor businesscase Zon op KWC door energiebesparing

Opgewekt in Culemborg bedacht een slimme oplossing om een installatie op het Koningin Wilhelmina College (KWC) rendabel te maken. De coöperatie helpt de school om energie te besparen. Het geld dat zij hiermee bespaart, krijgt de coöperatie op haar rekening.

Het businessmodel van Zon op KWC is uniek in Nederland. De installatie is van de coöperatie en levert via de bestaande aansluiting stroom aan de school. Daarnaast helpt de coöperatie het KWC om energie te besparen. De geldbesparing gaat naar de coöperatie. "Anders was onze businesscase niet haalbaar", vertelt initiatiefnemer Han Horstink. "De school betaalde maar 8 cent per kWh, onvoldoende om onze investering rendabel te maken. De school kon niet méér betalen,

maar wij konden wél helpen om geld te besparen. We besparen nu net zoveel als we zelf opwekken. Wij verdienen daardoor twee keer de stroomopbrengst."

De installatie van honderd zonnepanelen is door twintig buurtbewoners gefinancierd. Jaarlijks krijgen zij hun aandeel van de opgewekte stroom uitbetaald door de coöperatie. "In de praktijk levert de installatie iets minder op dan gehoopt",

zegt Horstink. "De stroomproductie valt lager uit en de energieprijs is gedaald. Daardoor verdienen we ook minder." Gelukkig krijgt de coöperatie ook SDE+, wat een deel compenseert. "Dankzij de SDE+ en een startsubsidie van de Rabobank kunnen we de bekoofde terugverdiendtijd van 12,5 jaar waarschijnlijk toch waarmaken", aldus Horstink.

Horstink heeft meer daken voor collectieve zonne-installaties op het oog. "Per project overwegen we welke regeling en constructie passend zijn. Wellicht gaan we ook de postcoderoosregeling gebruiken, nu die sinds 1 januari 2016 aantrekkelijker is. Maar het allereerste projectje op mijn to-do-lijst is zorgen dat er een scherm in de hal van het KWC komt, waarop iedereen kan zien hoeveel energie we opwekken." ■

Wageningen op Zon switcht van postcoderoos naar SDE+

Toen Wageningen op Zon een zonneproject kon realiseren op het dak van maritiem onderzoeksinstituut MARIN, twijfelde de coöperatie geen moment. Op de valreep switchte het project van postcoderoos naar SDE+.

De postcoderoos rondom MARIN bleek eigenlijk bijzonder gunstig: bijna heel Wageningen kon meedoen. Toch besloot het initiatief de plannen eind 2014 te wijzigen. Frank Zegers: "Toen was er nog volop discussie over de postcoderoosregeling, en bleek er nog veel SDE+ beschikbaar in fase zes. In één dag is toen geld aangevraagd voor meer zonne-energie dan er op dat moment in heel Nederland was gerealiseerd. Ook wij kregen een beschikking voor 14,8 cent per kWh."

De installatie heeft een eigen aansluiting op het net, wat de coöperatie 16.000

euro kostte. Zegers: "MARIN doet gevoelige metingen, dus is het belangrijk dat geen enkele onzekerheid bestaat over beïnvloeding van deze metingen door ons systeem." Gelukkig krijgt het project behalve SDE+ ook subsidie voor burgerparticipatieprojecten van de provincie Gelderland. Zegers: "Voorwaarde is dat minimaal 50 burgers minimaal 50 euro in een project investeren voor minimaal 5 jaar. Wij kregen 75.000 euro, waarmee onze businesscase sluitend is."

Deelnemers kopen zonnestroomdelen à 226 euro, die zij in 10 jaar terug-

verdienen met over 20 jaar gerekend een gemiddeld jaarlijks rendement van 5 procent. Binnen 6 weken haalde Wageningen op Zon 250.000 euro op. Aan de investering in een zonnepark zijn ook risico's verbonden. Zoals vertraging, onvoorziene kosten, technische mankementen, daling van de energieprijs, faillissement van de dakeigenaar of veranderende regelgeving. "Informeel deelnemers over deze risico's", zegt Zegers. "En vooral ook over wat je doet om de risico's te minimaliseren. Neem dit allemaal op in een financiële bijsluiter voor de leden." ■

Burgers niet meer buitenspel

Om lokale energiecoöperaties tot bloei te laten komen, is een nieuw speelveld nodig. Het oude model – marktpartijen domineren, overheden reguleren – voldoet niet meer. In plaats van passief vanaf de zijlijn te consumeren en belasting te betalen, moeten burgers een actieve rol krijgen in het spel, aldus Thijs de la Court, Onno van Bakkum en Gerwin Verschuur.

Van links naar rechts: Gerwin Verschuur, Onno van Bakkum, Thijs de la Court

Het oude speelveld kent twee grote spelers: marktpartijen en de overheid. Het doel van het spel: geld. Marktpartijen verdienen aan producten en diensten, de overheid int belasting. En de burger? Die betaalt. Als consument en belastingplichtige, zonder invloed op het spel. De overheid zet nu in op een participatiesamenleving, waarin burgers verantwoordelijkheid nemen. Volgens Thijs de la Court (ODE Decentraal, HIER opgewekt), Onno van Bekkum (CO-OP Champions, De Coöperatieve Samenleving B.A.) en Gerwin Verschuur (Thermo Bello) moet het nog een stap verder: naar een coöperatieve samenleving.

Wat is dat – een coöperatieve samenleving?

VAN BEKKUM: "In een coöperatieve samenleving hebben burgers het voor het zeggen. Overheid en markt zijn welkom, maar hebben geen dominante, wel een dienende rol. Doel van het spel is niet meer geld, maar geluk."

VERSCHUUR: "Burgers, overheid en marktpartijen zijn gelijkwaardige partners. Niet wij tegen zij, maar samen. Als geld niet meer het hoofddoel is, hoef je ook niet meer te vechten om het grootste stukje van de taart. Dan is er ruimte voor samenwerken en delen."

DE LA COURT: "Als burgers een serieuze partner willen worden, moeten ze zich wel organiseren. We zien wel beweging, maar heel gefragmenteerd. Veel lokale energie-initiatieven creëren lokaal een eigen koninkrijkje. Het is belangrijk om lokaal, regionaal en landelijk met elkaar te verbinden."

VAN BEKKUM: "Iedereen kan met zijn eigen sloepje de wilde zee trotseren. Maar als je alle losse sloepjes met touwen aan elkaar verbindt, ben je veel beter tegen golven opgewassen dan een groot schip."

Het klinkt idealistisch; is het ook realistisch?

DE LA COURT: "Jazeker, maar het vergt wel een fundamenteel andere benadering van onze economie. De markt is nu gericht op schaarste; hoe schaarser iets is, hoe meer je eraan kunt verdienen. Zon en wind is oneindig en in overvloed

beschikbaar, dus moeten we heel anders naar die markt gaan kijken."

VAN BEKKUM: "Hetzelfde geldt voor kennis. Mensen delen hun kennis niet zomaar, want die kennis heeft geld gekost en daar verdienen ze nu weer geld mee. Als we alles open met elkaar gaan delen, is kennis niet meer schaars en verliest het economische waarde. We moeten daarom af van het systeem van schaarste, en toe naar een systeem van overvloed."

VERSCHUUR: "We staan echt aan het begin; iedereen acteert nog op het oude speelveld. De vernieuwende initiatieven die er zijn, drasen mee in traditionele structuren. In het begin lukt dat, want dan blijf je onder de radar. Maar naarmate de beweging groeit – en dat zien we nu gebeuren – gaat het schuren. Dan realiseren traditionele partijen zich dat hun plek niet zomaar zeker gesteld is. Ineens hebben ze wat te verliezen."

En dan gaan ze in de weerstand?

DE LA COURT: "Sommigen wel. We hebben onlangs een Gelders Energieakkoord gesloten waarin een hoop partijen de krachten bundelen: vrijwel alle gemeenten, de provincie, energiecoöperaties, bedrijven en brancheorganisaties. Toch is er nog sprake van weerstand. Het akkoord betekent bijvoorbeeld dat we de komende vier jaar 60 tot 70 miljoen gaan uittrekken voor de energietransitie. Geld dat we in coöperatie met alle partijen gaan uitgeven. Nu ligt die verantwoordelijkheid nog bij de provincie. Het verlies van de rol van gelddistributeur is voor sommige ambtenaren wel even slikken. De provincie is niet meer altijd *in control*, maar is partner. Dat betekent dat je ook dingen aan anderen moeten overlaten. We zijn hier in Nederland overigens al best goed in; in andere landen zijn overheden veel dominant. De commitment van onze overheid is er wel, maar er is nog een cultuurverandering nodig."

Hoe zit het met de spelregels, veranderen die ook?

VERSCHUUR: "Ik pleit niet alleen voor andere regels, maar vooral ook voor

minder regels. Er is nu sprake van overregulering; van energie, zorg, landbouw, financiering. Als kleine partij kun je hier helemaal door opgeslokt worden. Toen Thermo Bello net begon, waren er nog geen regels voor warmteleveranciers. Daardoor konden wij samen op wijkniveau onze eigen regels bepalen. Toen kwam de Warmtewet, die bestaat uit maar liefst achttien regels. Voor grote partijen zinvol, voor lokale initiatieven *killling*. Gelukkig krijgen kleine partijen vrijstelling voor de helft van de regels."

VAN BEKKUM: "De overheid wil de energiesector decentraliseren; dus zou het lokale initiatieven moeten stimuleren, in plaats van reguleren. Het is mogelijk om binnen de wet experimenteerruimte te bieden. Zo is er nu al ruimte voor lokale initiatieven om te experimenteren met netbeheer, waarvoor je eigenlijk een vergunning nodig hebt. Als de experimenten werken, kan dit ertoe leiden dat de overheid de wet gaat aanpassen."

Decentrale netten beheerd door lokale initiatieven, is dat de toekomst?

VERSCHUUR: "Energie lokaal opwekken en ook lokaal gebruiken, is de beste en goedkoopste oplossing voor de toekomst. Dan hoef je energie niet meer ver te transporteren of om te zetten in andere voltages, dus verlies je ook minder energie onderweg. Dan zijn ook geen enorme investeringen in de verzwaring van transportinfrastructuur nodig."

DE LA COURT: "Nu wordt nog heel veel geld geïnvesteerd in het huidige systeem, in grotere leidingen die fluctuaties in het net aankunnen. Stop dat geld in een buurtbatterij voor lokale energieopslag en het probleem is opgelost. De lokale, decentrale benadering kost helemaal niet meer geld. Maar wel: een nieuw speelveld met nieuwe spelregels."

VAN BEKKUM: "We moeten naar een nieuw ecosysteem van samenwerkende lokale energiecoöperaties, samenhangend op verschillende niveaus. Zo organiseren we een evenwichtig en eerlijk speelveld voor iedereen: markt, overheid en burgers. In dat spel winnen we allemaal." ■

Op verschillende plekken in Nederland experimenteren energie-initiatieven met lokale warmteopwekking. Thermo Bello, Duurzaam Hoonhorst en Texel Energie investeerden in collectieve biomassakachels.

hier

gebeurt het

warmteprojecten

Kenniscluster Warmte

In 2016 heeft HIER opgewerkt met een aantal initiatieven een kenniscluster gestart met een focus op collectieve duurzame warmteopwekking en warmtenetten. Het kenniscluster informeert lokale initiatieven over het thema warmte en gaat in op de vraag welke rol je als initiatief bij een collectief warmteproject kunt vervullen.

Lees HIER verder!

Lees de volledige verhalen in het online kennisdossier Gerealiseerde Projecten Zon op www.hieropgewerkt.nl/kennis

De Culemborgse biomassawaardeketen houdt alles lokaal

De kachel in cultureel centrum de Gelderlandfabriek in Culemborg draait sinds februari 2016 op houtsnippers. Initiatiefnemer van het project is lokaal energiebedrijf Thermo Bello. Het traject van het verzamelen van hout tot het verbranden gebeurt op regionale schaal binnen de zogeheten biomassawaardeketen.

"Het hele proces gebeurt binnen een straal van 30 kilometer rondom Culemborg", vertelt Gerwin Verschuur van Thermo Bello. "Zo besparen we transportkosten. De gemeente Culemborg en stichting Het Geldersch Landechap maken houtsnippers van hout dat vrijkomt bij onderhoud van openbaar groen en gronden. Die snippers gaan voor opslag en drogen naar loonwerkersbedrijf Den Hartog in Culemborg. Daarna vervoeren we de snippers naar de Gelderlandfabriek, waar ze worden verbrand. De voorraadbunker naast de biomassakachel biedt plek voor 40 kuub aan snippers."

Thermo Bello kreeg subsidie om de financiële haalbaarheid van de biomassawaardeketen te onderzoeken. Verschuur: "Toen er een sluitende businesscase lag, hebben we de kachel aangeschaft; een gezamenlijke investering van gemeenten in de regio Rivierland, de Gelderlandfabriek en Thermo Bello." Maar daarmee ben je er nog niet. Om de houtketel te laten draaien zijn voortdurend houtsnippers nodig en moet de keten in stand blijven. "Om de continuïteit te waarborgen, gaan we met alle ketenpartners – van snipperproducent tot warmtestnemer – een coöperatie oprichten."

Ondertussen zitten ze er in de Gelderlandfabriek warmjes bij. Na wat opstartproblemen in het begin – te grote houtsnippers, waardoor de opvoervijzel vastliep – draait de biomassakachel nu goed. Verschuur: "Doel is om op termijn nog meer panden in en rondom Culemborg te verwarmen met biomassakachels. De focus blijft regionaal; dat is het meest efficiënt én gunstig voor het milieu." ■